

Hadis Tarihinde
Hadis ve Sünnetin
Bağlayıcılığı
Rivayet Dönemi Boyunca

Dr. İbrahim Sağlam

Ankara 2023

Hadis Tarihinde Hadis ve Sünnetin Bağlayıcılığı

Rivayet Dönemi Boyunca

Yazar

İbrahim Sağlam

ISBN: 978-625-6444-10-2

1. Baskı

Eylül, 2023 / Ankara

Yayın Sertifika No

46683

Matbaa Sertifika No

46682

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 475

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı,

Baskı ve Cilt

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

Kitabın hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarına aittir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	3
ÖN SÖZ	5
KISALTMALAR	9
GİRİŞ	11

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜNNETİN TANIMI VE KAYNAĞI	17
1. Sünnetin Tanımı	17
2. Sünnetin Kaynağı	21

İKİNCİ BÖLÜM

HADİS TARİHİ BOYUNCA SÜNNETİN BAĞLAYICILIĞI	29
1. Hz. Peygamber ve Sahâbe Dönemi	29
2. Tâbiûn ve Tebeu't-Tâbiûn Dönemi	33
3. Hicri Üçüncü Asır	44
3.1. İbn Ebî Şeybe (ö. 235/849)	45
3.2. Buhârî (ö. 256/870)	51
3.3. Müslim (ö. 261/875)	62
3.4. Ebû Dâvûd (ö. 275/889)	63
3.5. Tirmizî (ö. 279/892)	72

3.6. İbn Kuteybe (ö. 276/889).....	79
4. Hicri Dört, Beş ve Altıncı Asırlar	82
4.1. İbn Huzeyme (ö. 311/924).....	83
4.2. Tahâvî (ö. 321/933).....	91
4.3. İbn Hibbân (ö. 354/965).....	98
4.4. Hattâbî (ö. 388/998).....	104
4.5. İbn Battâl (ö. 449/1057).....	111
4.6. Hatîb el-Bağdâdî (ö. 463).....	120
4.7. İbn Abdülberr (ö. 463/1071).....	124
4.8. Kâdî İyâz (ö. 544/1149).....	132
SONUÇ	139
KAYNAKÇA	145
ÖZGEÇMİŞ	155

ÖN SÖZ

Allah'a hamd, sevgili Resûlü'ne, O'nun Âl-i beytine salât ve selâm olsun...

Sünnet, Kur'an'ı anlama ve yaşamada Nebi'nin (s.a.v.) gözü ile hayata bir bakış, sözü ile çağlara bir mesaj, fiili ile zaman ve mekana bir dokunuştur. Hz. Aişe'nin ifadesi ile ahlâk-ı Kur'an'dır. O, ilim ve hikmetin imbikten süzülen özüdür, modeldir, üsve-i hasenedir, hidayet ve kurtuluş çağrısıdır.

Allah, merhameti ile kullarına muamele etmiş, peygamberler göndermiş ve onları karanlıktan aydınlığa çıkarmıştır. Hz. Peygamber de kıyamete kadar bütün insanlar için gönderilen son merhamet elçisidir. Kur'an'ı tebliğ etmiş, ayetlerini ta'lîm ve tebyîn eylemiş, ibadet şekillerini göstermiştir. Hz. Peygamber bir yandan kul diğer yandan nebidir. Çünkü kuldur, insanlar arasından seçilmiştir, fiziksel ve ruhsal yapısı ile beşerin bütün özelliklerini kendisinde barındırır. Aynı zamanda nebidir, çünkü Allah tarafından terbiye edilmiş, vahiy almak üzere hazırlanmış ve Cebrâil'den aldığı vahiy ile hayatı, insanı, zamanı, alemi, varlığı hatta varlık ötesi alemi okuma ve anlamaya davet edilmiş, maddi ve manevi alemin kapılarını insanların ufkuna açmıştır. Onun sözleri, fiilleri, onayları hatta ahlâkî ve yaratılışla ilgili vasıfları sahâbe tarafından en ince ayrıntısına kadar kaydedilmiştir. Sahâbe; merhameti, ahlâkı ve sevgiyi ilim ve hikmet ile buluşturmuş Hz. Peygamber'in her sözüne ve davranışına bazen akıl bazen de gönül ile nazar eylemiştir. Allah Resûlü (s.a.v.) temiz birey

düsturu ile önce kalplerde imanı tesis etmek üzere yola çıkmış sonra sosyal kurumları ile erdemli ve medeni bir toplum inşa etmek üzere mücadelesini sürdürmüştür. Hz. Peygamber kul ve nebi olarak insanlar arasında yaşanan sorunları bazen vahiy ile bazen vahyi kendisine indiren melek ve kalbine inen ilham yardımı ile bazen kendi bilgi, beceri ve tecrübesi ile çözmeye çalışmıştır. Sahâbe bir yandan Kur'an'ı muhafaza ederken diğer yandan onun hayata açılımı olan sünneti muhafaza etmeye ve her ikisini de anlamaya çalışmışlardır.

Sahâbe nesli model bir toplumun ilk nüvesi olarak anlayışları, kabiliyetleri, düşünüş ve dil becerileri ile birbirlerinden farklı bireylerden oluşmuştur. Bu durum Hz. Peygamber'in söz ve davranışlarını anlama ve yorumlamada farklı bakış açılarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Aslına Hz. Peygamber'e itaat etmek Allah'a itaat etmek demek olduğu bilincine sahip sahâbe nesli bir yandan Hz. Peygamber'e iman, itaat ve ittiba etmişler diğer yandan sahip oldukları muhakeme kabiliyetleri doğrultusunda Resûlullah'ın söz ve davranışlarını anlamaya çalışmışlardır. Sahâbe arasında Hz. Peygamber'in söz ve davranışlarını sorgulamadan kabul edenler yanında, onun davranışlarının arkasındaki maksadı araştıranlar, sözünün kaynağının vahiy mi yoksa beşeri bir tasarrufu mu olduğunu soranlar bulunmuştur. Bu durum sünneti anlama ve yorumlamada bir yandan lafızcı ve şekilci diğer yandan fikhî ve ictihâdî yaklaşımlar sergileyen iki çizginin oluşmasına zemin hazırlamıştır. İki damar halinde yürüyen bu akımlar Müslüman düşünce tarihinde farklı metodolojilerin gelişmesine yol açmış ve asırlar boyunca sünnetin neliği, kaynağı, kapsamı ve bağlayıcılığı konusunda yeni bakış açıları sunmaya devam etmiştir.

Dinî nasların anlaşılması ve yorumlanması konusunda yeni metodoloji arayışları günümüzde hala devam etmektedir. Sünnetin teşriî yönüne çalışmaların muhaddislerden ziyade usûlcüler ve fâkihler tarafından yapıldığı gözlenmektedir. Hatta hadis tarihinde şerh ve hâşiyecilik dönemi ile konunun usûlcülerin uzmanlık alanını ilgilendirdiği kanısı yaygınlık kazanmıştır. Sahabenin şehirlere yayılması sonrası başlayan tedvin faaliyeti, hadis hareketini başlatmış tasnifi sonrası fıkıh hareketi hız kazanmıştır. Uzun dönem fıkıh-hadis birlikteliğinde yürüyen bu hareket zamanla ihtisaslaşmaya doğru gitmiş, Ehl-i Hadis ve Ehl-i Rey mekteplerinin ortaya çıkması sonrası sünneti anlama ve yorumlamada ihtilafların derinleştiği gözlemlenmiştir. Buna rağmen fıkıhçılar arasında Ehl-i Hadis çizgesinde yürüyen, muhaddisler arasında da Ehl-i Rey çizgisini takip eden ve hatta her iki çizginin karakteristik özelliklerini temsil eden alimler her dönemde olagelmıştır. Hadis tarihinde sünnetin neliği, kaynağı ve teşriî değeri konusunda fıkıhçıların yanında muhaddislerin de bazı tespit, kanaat ve görüşler ortaya koydukları gözlenmektedir.

Elinizdeki bu mütevazı eser, sünnetin teşriî değeri konusunda fıkıhçılık yönünden ziyade hadiscilik yönü ağır basan alimlerin görüşlerine yer vermek üzere hazırlanmıştır. Eser bir giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Sünnetin tanımı ve sünnetin kaynağı, ikinci bölümde ise hadis tarihi (hicri birinci ve altıncı asırlar) boyunca sünnetin bağlayıcılığı konusu ele alınmıştır.

Gayret bizden tevfik Allah'tandır.

Dr. İbrahim Sağlam

Kırşehir - 2023

KAYNAKÇA

- Abdullah b. Mübârek, Ebû Abdirrahmân. *ez-Zühhd ve'r-rekâ'ik*. nşr. Habîburrahman el-A'zamî. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419.
- Abdürrezzâk, İbn Hemmâm es-San'ânî. *el-Muşannef*. 10 Cilt. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1403.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî. *el-Müsned*. nşr. Ebû Hâcir Muhammed Saîd Besyûnî. Beyrut: y.y., 1405/1985.
- Akbulut, Ahmet. *Nübüvvet Meselesi Üzerine*. Birleşik Yayınları: Ankara, 1992.
- Akcaoğlu, Faik. *Hız. Peygamber'in Kur'an Vahyi Dışında Bilgilendirilmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010.
- Aktepe, İshak Emin. *Erken Dönem İslam Hukukçularının Sünnet Anlayışı*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2018.
- Apaydın, H. Yunus. "Nasları Anlamada Yetki ve Yöntem Sorunu (Genel Bir Tasvir)". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 2/1 (Mayıs 2002), 7-24.
- Aydınlı, Abdullah. *Hadis İstılahları Sözlüğü*. İstanbul: IFAV Yayınları, 2013.
- Bâcî, Ebû'l-Velîd Süleymân b. Halef el-. *el-Müntekâ*. 8 Cilt. Mısır: Matbaatü's-Saadet, 1332.
- Bağcı, Selman. *İbn Hibbân'ın Sahih'i Bağlamında Fiilî Sünnet*. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.

- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail el-. *el-Câmi 'u's-şâhih*. nşr. Sâlih b. Abdulaziz. Riyad: Dâru's-Selâm, 2000.
- Câsim, Leys Suûd. "İbn Abdülber em-Nemerî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 269-272. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd el-. *eş-Şihâh Tâcü'l-luga ve Şihâhu'l-Arabiyye*. nşr. Ahmed Abdulgafur Attar. Beyrut: Dâru'l-İmi el-Melâyîn, 1987.
- Çağlayan Harun. "Sosyo-Kültürel Açından Kelâm ve Hadis İlimlerinde Epistemoloji". *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi* V/1 (2016), 75-91.
- Çakan, İsmail Lütfi. *Hadis Usûlü*. İstanbul: İFAV Yayınları, 25. Basım, 2011.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl ed-. *es-Sünen*. nşr. Hüseyin Selîm Esed d-Dârenî. 4 Cilt. Riyâd: Dâru'l-muğnî, 2000/1412.
- Dihlevî, Şah Velîyullah ed-. *Hüccetullâhi'l-bâliga*. nşr. Seyyid Sâbık. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Cil, 2005.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk. *Risâletü Ebî Dâvûd ilâ ehli Mekke fî vasfî Sünenihî*. nşr. Muhammed Sabbağ. Beyrut: Mektebetü'l-İslâmiyye, 3. Basım, 1401.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b Eş'as b. İshâk es-Sicistânî. *es-Sünen*. Riyâd: Dâru's-Selâm, 2000.
- Ebû Şehbe, Muhammed. *Sünnet Müdafası*. çev. Mehmet Görmez - M. Emin Özafşar. 2 Cilt. Ankara: Rehber Yayınları, 1990.
- Ebû Yûsuf, Ya'kûb b. İbrâhîm b. Habîb. *Kitâbu'l-Harâc*, Kâhire: el-Mektebetü's-Selefiyye, 1302.
- Ebû Yûsuf, Ya'kûb b. İbrâhîm b. Habîb. *Kitâbü'r-Red 'alâ Siyeri'l-Evzâ'î*. nşr. Ebû'l-Vefâ Afgânî, Kâhire: Lucnetu İhyâi'l-M'arifi'n-Numaniyye, 1938.
- Efendioğlu, Mehmet. "el-Musannef". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/237-238. Ankara: TDV Yayınları, 2020.

- Erul, Bünyamin. “Bir ‘Alan Taraması’nın Panoraması”. *İslâmiyât* 3/1 (2000), 161-184.
- Erul, Bünyamin. *Sahabenin Sünnet Anlayışı*. Ankara: TDV Yayınları, 1. Basım, 2000.
- Erul, Bünyamin. “Sahâbenin Sünnete Bağlılık Açısından Bakışları”. *İslâmi Araştırmalar Dergisi* 10/1-2-3-4. Hadis Sünnet Özel Sayısı (1997), 59-68.
- Genç, Mustafa. *Sünnet-Vahiy İlişkisi*. İstanbul: Beka Yayıncılık, 2015.
- Görmez, Mehmet. “Fıkhü’l-Hadîs”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/547-549. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Görmez, Mehmet. *Sünnet ve Hadisi Anlama Kılavuzu*. Ankara: Otto Yayınları, 2. Basım, 2021.
- Görmez, Mehmet. *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Güner, Osman. “Tarihsel Süreçte Sünnetin Bağlayıcılığı Olgusuna Buhârî’nin Fıkhü’l-Hadisi Özelinde Bir Bakış”. *Marife* 4/1 (2004), 29-48.
- Gürler, Kadir. *Ehl-i Hadisin Düşünce Yapısı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004.
- Hâkim en-Nisâbûrî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-. *el-Müstedrek ‘ale’s-Şahîhayn*. nşr. Mustafa Abdülkâdir Atâ. 4 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1990.
- Hansu, Hüseyin. *Mu‘tezile ve Hadis*. Ankara: Otto Yayınları, 2. Baskı., 2012.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit el. *el-Kifâye fî ‘ilmi’r-rivâye*. nşr. Ebû Abdullah es-Sûrakî, İbrahim Hamdî el-Medenî. Medine: el-Mektebetü’l-İlmiyye, ts.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî el-. *el-Faḳīh ve’l-*

mütefaĸkih. nşr. Ebû Abdurrahman Âdil b. Yûsuf el-Azzâzî. 2 Cilt. Riyâd: Dâru İbnu'l-Cevziyye, 2. Baskı., 1421.

Hatiboglu, Mehmed Said. *H.z Peygamber ve Kur'an Dışı Vahiy*. Ankara: Otto Yayınları, 4. Basım, 2015.

Hatibođlu, İbrahim. *Çağdaşlaşma ve Hadis Tartışmaları*. İstanbul: İz Yayınları, 3. Baskı., 2015.

Hatibođlu, İbrahim. "Ma'mer b. Râşid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/552-554. Ankara: TDV Yayınları, 2003.

Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd (Ahmed) b. Muhammed b. İbrâhîm. *Me'âlimü's-Sünen*. nşr. Muhammed Râğıb et-Tabbâh. 4 Cilt. Haleb: el-Matbaatü'l-İlmiyye, 1932.

Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd b. Muhammed b. İbrâhîm. *A'lâmü'l-hadîs fi şerhi Şahîhi'l-Buĸârî*. nşr. Muhammed b. Sa'd b. Abdurrahman Âl-i Suûd. 4 Cilt. Mekke: Camiatü Ümmü'l-Kura, 1988.

Heysemî, Ebû'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Ebî Bekr el-. *Mecma'u'z-zevâ'id ve menba'u'l-fevâ'id*. nşr. Abdullah Muhammed ed-Derviş. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1994.

Işık, Mustafa. "İbn Huzeyme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/79-81. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

Işık, Mustafa. *İbn Huzeyme Sahîh'i ve İbn Hibbân'ın Sahîh'i ile Mukayesesi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1998.

Itr, Nûreddîn. *el-İmâmü't-Tirmizî ve'l-müvâzenetü beyne Câmi'ihî ve beyne's-Sahihayn*. Beyrut: Müessesetu'r-risâle, 1988.

İbn Abdülberr, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh. *Câmi'u beyâni'l-ilm ve fazlihî ve mâ yenbaĸî fi rivâyetihî ve ĸamlihî*. nşr. Ebû Eşbâl ez-Zühri. Riyâd: Dâru İbnu'l-Cevziyye, 1994.

İbn Abdülberr, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh. *el-İstizkârü'l-câmi' li-mezâhibi fukahâ'i'l-emşâr*. nşr. Sâlim

- Muhammed Ata-Muhammed Ali Muavviz. 9 Cilt. Beyrut: Dâr'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2000.
- İbn Abdülberr, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh. *et-Temhîd limâ fi'l-Muvaţta' mine'l-me'ânî ve'l-esânîd*. nşr. Beşşâar Avâd-Muhammed- Selim Muahmed Âmir. 17 Cilt. Londra: Müessesetu'l-Furkân, 2017.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed. *Maķāşidü's-şerî'ati'l-İslâmiyye*. nşr. Muhammed Habîb İbnu'l-Huca. Katar: Vezâretü'l-Evkâf ve Şuûnu'l-İslamiyye, 2004.
- İbn Battâl, Ebû'l-Hasen Alî b. Halef b. Abdilmelik. *Şerhu İbn Baţţâl 'alâ Şahîhi'l-Buĥârî*. nşr. Ebû't-Temîm Yâsir b. İbrahim. 10 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-rüşd, 2003.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed. *el-Muşannef fi'l-eĥâdiş ve'l-âşâr*. nşr. Kemâl Yûsuf el-Hût. 7 Cilt. Riyâd: Mektebetü'r-rüşd, 1409.
- İbn Ebû Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed er-Râzî. *el-Cerĥ ve't-ta'dîl*. 9 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-türasi'l-arabi, 1952.
- İbn Hacer Şihâbüddîn Ahmed b. Alî el-Askalânî. *Fetĥu'l-bârî bi-şerĥi Şahîhi'l-Buĥârî*. çev. thk. Abdullah b. Baz vd. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-ma'ârif, 1379.
- İbn Hibban, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *el-Müsnedü's-şahîĥ 'ale't-teķâsîm ve'l-envâ'*. nşr. Muhammed Ali Sönmez, Halis Aydemir. 8 Cilt. Katar: Vezâretü'l-Evkâf ve's-Şuûnu'l-İslamiyye, 2012.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. nşr. Mustafa es-Sakâ vd. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'ârif, 7. Baskı., 2009.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed b. İshâk. *eş-Şahîĥ*. nşr. Muhammed Mustafa el-A'zamî. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslami, 1979.

- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*. nşr. Sâlih b. Abdulaziz. Riyad: Dâru's-Selâm, 2000.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm. *el-Müsevvede fi uşûli'l-fikh*. nşr. Muhammed Muhyiddin el-Hatîb. Beyrut: Dâr'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- İltaş, Davut. "Tahâvî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/385-388. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- İmam Mâlik, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes el-Asbah. *el-Muvaţta'*. nşr. Muhammed Fuad Abdalbâkî. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981.
- Kâdî İyâz, Ebü'l-Fazl İyâz. *eş-Şifâ bi ta'rîfi hukûki'l-Muştafâ'*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Kâdî İyâz, Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ. *İkmâlü'l-Mu'lim bi-fevâ'id fi şerhi Şahîh'i Müslim*. nşr. Yahya İsmail. 8 Cilt. Mısır: Dâru'l-Vefâ, 1998.
- Kandemir, M. Yaşar. "Hatîb el-Bağdâdî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/452-460. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Kandemir, Yaşar. "eş-Şifâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/134-138. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Karacabey, Salih. *Hattâbî'nin Hadis İlmindeki Yeri ve Şerh Metodu*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1990.
- Karadavî, Yusuf el-. *Sünneti Anlamada Yöntem*. çev. Bünyamin Erul. İstanbul: Nida Yayınları, 3. Basım, 2011.
- Karaman, Hayrettin. "Bağlayıcılık Açısından Resûlullah'ın Davranışları". *Hz. Peygamber ve Aile Hayatı*. 127-150. İlmî Neşriyât, 1989.
- Kâsımî, Cemâleddin el-. *Qavâ'idü't-tahdîş min fünûni muştalahi'l-hadîş*. Beyrut: Müessesetu'r-risâle, 2004.
- Kırbaçoğlu, Hayri. *İslam Düşüncesinde Sünnet*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Baskı., 1996.

- Koçkuzu, Ali Osman. *Hadis İlimleri ve Hadis Tarihi*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1983.
- Ma‘mer b. Râşid, Ebû Urve. *el-Câmi‘ (Abdurrazzâk’ın el-Muşannef’inin Sonunda)*. nşr. Habîburrahman el-A‘zamî. 2 Cilt. el-Mektebû'l-İslâmî: Beyrut, 1403.
- Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem b. Alî. *Lisânü'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1. Basım, 1994.
- Mervezî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Nasr b. Yahyâ el-. *es-Sünne*. nşr. Sâlim b. Ahmed es-Selefi. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübi's-sekkâfiyye, 1988/1408.
- Mübârekfûri, Ebû'l-Âlâ Muhammed Abdurrahman. *Tuhfetü'l-aḥvezi bi-şerhi Câmi'i'l-Tirmizi*. Beyrut: Dâr'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Müslim b. el-Haccâc Müslim. *el-Câmi'u's-şahiḥ*. çev. nşr. Sâlih b. Abdulaziz. Riyâd: Dâru's-Selâm, 3. Basım, 2000.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-şahiḥ*. nşr. Sâlih b. Abdulaziz. Riyad: Dâru's-Selâm, 2000.
- Nazlıgül, Habil. “İmam Şâfi'nin Hadis İlmine Katkıları”. *Uluslararası İmam Şâfi Sempozyumu*. 129-165. İstanbul: Kent Işıkları Yayınları, 2002.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref en-. *el-Minhâc fi şerhi Şahiḥi Müslim b. el-Haccâc*. 18 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-türasi'l-arabi, 1392.
- Önkal, Ahmet. “Vahiy-Sünnet İlişkisi ve Vahy-i Gayr-i Metluvv”. *Kur'an ve Sünnet Sempozyumu (Bildiriler Kitabı)*. 55-69. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Özafşar, Mehmet Emin. *Hadisi Yeniden Düşünmek*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1998.
- Özafşar, Mehmet Emin. “Polemik Türü Rivayetlerin Gerçek Mahiyeti”. *İslâmiyât* 1/3 (1998), 19-48.
- Özkan, Halit. *Hicrî İlk İki Asırda Farklı Şehirlerde Amel Telakkisi*

- Oluşumunda Sünnet Ve Hadisin Yeri.* İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006.
- Özsoy, Ömer. *Sünnetullah, Bir Kur'an İfadesinin Kavramsallaşması.* Ankara: Fecr Yayınevi, 1994.
- Özşenel, Mehmet. *İlk Dönem Hadis-Rey Tartışmaları, Şeybânî Örneği.* İstanbul: İFAV Yayınları, 2018.
- Sakallı, Talat. "İbn Battâl el-Kurtubî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* 19/360-361. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Sakallı, Talat. "Sünnet'in Bağlayıcılık Açısından Taksimi". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 2* (1995), 39-102.
- Serahsî, Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-. *Uşûlü's-Serahsî.* nşr. Ebü'l-Vefâ el-Efgânî. 2 Cilt. Haydarâbât: Lücnetu' ihyâ' l-mearif en-Nu'maniyye, 1372.
- Sıbâî, Mustafa es-. *es-Sünne ve mekânêtihâ fi't-teşri'i'l-İslâmî.* Beyrut: el-Mektebetü'l-İslamiyye, 3. Basım, 1985.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-. *Tedribü'r-râvî fi şerhi Takrîbi'n-Nevevî.* nşr. Abdülvehhâb Abdüllatîf. 2 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Riyadî'l-hadîs, 1400.
- Şafî, Ebû Abdullah Muhammed b. İdrîs eş-. *el-Umm.* 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1990.
- Şeltût, Mahmûd. *el-İslâm: Akîde ve şerî'a.* Kâhire: Dâru's-Şurûk, 18. Basım, 2001.
- Şimşek, Murat. *İslâm Hukukunda Bağlayıcılık Bakımından Hz. Peygamber'in İctihad ve Tasarrufları.* Ankara: TDV Yayınları, 3. Basım, 2021.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân et-. *el-Mu'cemü'l-evaş.* nşr. Tarık b. Ivazulla-Abdulmuhsin b. İbrahim. 9 Cilt. Kâhire: Dâru'l-Haremeyn, 1995.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme et-. *Şerhu Meâni'l-âsâr.* nşr. Muhammed Zührî en-Neccâr, Muhammed Seyyid Câdelhak. 4 Cilt. Beyrut: A'lemu'l-Kütüb, 1994.

- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme et- *Şerhu Müşkili'l-âşâr*. nşr. Şuayb el-Arnaût. 16 Cilt. Beyrut: Müessesetu'r-risâle, 1994.
- Toprak, Mehmed Said. *Talmud ve Hadis*. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2012.
- Türcan, Zişan. *Hadis Şerh Geleneği*. Ankara: TDV Yayınları, 2011.
- Ünal, İsmail Hakkı. İmam *Ebû Hanife'nin Hadis Anlayışı ve Hanefi Mezhebinin Hadis Metodu*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1994.
- Ulu, Arif. *Tâbiünün Sünnet Anlayışı*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2015.
- Yazıcı, Hüseyin. "İbn Kuteybe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/145-149. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Yıldız, Oğuzhan. *Tirmizî'nin Camii'nde Fıkhü'l-Hadis Ve Fakih Muhaddisler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2017.
- Yılmaz, İbrahim. "İslâm Hukukunda Hz. Peygamber'in Fiillerinin Mubahlık (Hukukî Serbestlik) Bildirmesi". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 25/1 (Haziran 2021), 275-293.
- Yücel, Ahmet. *Hadis Tarihi*. İstanbul: İFAV Yayınları, 58. Basım, 2021.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed ez- *Tezkiretü'l-huffâz*. 4 Cilt. Lübnan: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998.